

РЕФЕРАТИВНИЙ ЖУРНАЛ «АГРОПРОМИСЛОВИЙ КОМПЛЕКС УКРАЇНИ» – НАЦІОНАЛЬНИЙ ГАЛУЗЕВИЙ РЕСУРС

С.Х.Поплавська, О.В. Каргіна

У статті відтворені основні нюанси (фактори) створення ЦНСГБ УААН (нині – ДНСГБ НААНУ, м. Київ) єдиного в країні галузевого аграрного ресурсу – РЖ «АПК України». Аналізуються можливості реферативного видання здійснювати супроводження аграрної науки й агропромислового виробництва. Створено багатofункціональний вторинний документ, який виконує (може) адресну, інформативну, індикативну, науково-комунікативну, довідкову, сигнальну, індексувальну й прогностичну функції. Джерельною базою РЖ були і є вітчизняні видання, крім того журнал україномовний. Світовий інформаційний ринок в якості AGRIS FAO зацікавлений в українській інформації стосовно розвитку АПК, а українська аграрна інформаційна система – у виході на світовий інформаційний простір.

Ключові слова: *Агропромисловий комплекс України, реферативний журнал, ресурс галузевий аграрний, реферування періоджерел, синтез інформації, сільськогосподарський тезаурус, активність аграрного ресурсу, вихід у світовий інформаційний простір, менеджмент аграрної інформації.*

THE REFEREED JOURNAL «AGROINDUSTRIAL COMPLEX OF UKRAINE» – A NATIONAL INDUSTRY RESOURCE

The article deals with the main factors of creating a united specialized resource, AJ Agropromyslovy Komplex Ukrainy (AgroIndustrial Complex of Ukraine), unique in Ukraine. The capabilities of said abstract edition to carry out accompanying the Ukraine's agrarian science and agroindustrial complex are analyzed. Multifunctional secondary document is created which can carry out address, information, indicative, scientificcommunication, reference, signaling, indexing and forecasting functions. Domestic publications were and remain the source range of said AJ, in addition, the journal is a Ukrainianlanguage one. The world information market represented by AGRISFAO is interested in the Ukrainian information on the development of the Ukraine's agroindustrial complex, and the Ukrainian agricultural information system — in out coming into the world information space.

Keywords: *Agroindustrial complex of Ukraine, refereed journal, agricultural industry resource, primary source abstracting, information synthesis, agricultural thesaurus, agrarian resource activity, outcome into the world information space, agricultural information management.*

Нещодавно реферативний журнал «Агропромисловий комплекс України» (далі – РЖ «АПК України») відсвяткував своє десятиріччя. Визначні події у житті виконавців-ювілярів змушують озирнутися назад, осягнути шлях, пройдений до свята. У нашому випадку це був період якнайкращого налагодження наукового інформаційно-бібліотечного супроводження агропромислового виробництва в незалежній державі й намагання виконати завдання, визначені Законами України: «Про науково-технічну інформацію» (1993 р.) і «Про національну систему інформації» від 4 лютого 1998 р. Останнім регламентувалося для бібліотек – інформаційних органів основне завдання – формування інформаційних ресурсів.

Після розвалу Радянського Союзу в країні існував інформаційний «хаос» – союзна інформаційна система була зруйнована, інформація з Москви не надходила, необхідно було налагоджувати свою (національну) інформаційну систему, у видавничій справі панував безлад, на найскромнішу передплату для бібліотеки коштів не було. Наша ситуація ускладнилася аграрним профілем діяльності. Виробництво сильно було віддалено від науки, наукових і технологічних центрів і досліджень. Формування ж ресурсів могло здійснюватися лише на наукоємних базах даних (БД), які створювалися на основі аналітико-синтетичної

переробки вітчизняного потоку наукової (у нашому випадку аграрної) інформації, її багатоаспектного використання і, зокрема, створення реферативних журналів.

Це було початком. Невеликий колектив Центральної наукової сільськогосподарської бібліотеки УААН, за активного сприяння її тодішнього директора – доктора історичних наук, професора М.С. Слободяника, 1999 р. створив реферативний журнал «АПК України». Для України заснування першого галузевого реферативного журналу було таким важливим, як майже створення в Росії РЖ ВІНІТІ. Американці (ж. Biological Abstracts, США) відзначали, що створення РЖ ВІНІТІ було менш драматичною подією, ніж запуск штучних супутників Землі [1]. Актуальність появи українських реферативних журналів була дуже значною.

Завдання статті – відтворити основні нюанси створення єдиного аграрного галузевого ресурсу – РЖ «АПК України» – й проаналізувати, чи зможе наше видання бути ресурсом наукового супроводження науки й агропромислового виробництва, фактором економічного розвитку аграрної галузі.

У першому випуску РЖ «АПК України» у колонці головного редактора Президент НААНУ, академік М.В. Зубець помістив благословенну оцінку ситуації створення і майбуття: «Вперше інформація про наукові, технічні і технологічні досягнення українських учених-аграріїв та працівників аграрної галузі буде систематизуватися й оперативно висвітлюватися у вітчизняному реферативному журналі...

...видання журналу сприятиме інформаційному супроводженню та підвищенню рівня наукових досліджень і проектів, розв'язанню проблем, спрямованих на збільшення виробництва і поліпшення якості сільськогосподарської продукції...

...Немає сумніву, що реферативний журнал «АПК України» стане першоджерелом, основою при співпраці спеціалістів УААН із зарубіжними науковими центрами, участі у міжнародних програмах [2]».

Починали створення журналу з реферування наукових видань, що друкувалися в мережі УААН і надходили до книгозбірні (ЦНСГБ). Реферування – це занадто складний процес і впоратися з ним непросто. Довелося вивчити велику кількість інформативних, довідкових, наукових документів, що містили регламентування і особистий досвід реферування. Адже реферат, створений у процесі синтезу першоджерела, це за суттю новий документ з новою взаємодією та взаємозв'язком згорненої інформації. Не дивлячись, що практика складання рефератів відома з далекого 1724 р. (її пов'язують з появою перших наукових журналів, розвитком науки і суспільства) вона постійно вдосконалюється [3].

Ми намагалися створити багатофункціональний вторинний документ, який би виконував адресну, інформативну, індикативну, науково-комунікативну, довідкову, сигнальну, індексувальну й прогностичну функції. Для цього необхідним було вивчення всіх нормативних документів. Приміром, ДСТУ 3017-95 «Видання. Основні види. Терміни та визначення», частина 5. п. 5.3 «Види видань за аналітико-синтетичним переробленням інформації» за реферат визнає «інформаційне видання сукупності бібліографічних записів, включно з рефератами». Міждержавний стандарт ДСТУ 7.9-95, приведений у відповідність з ІСО 214-76, містить вимоги до змісту, структури й оформлення тексту інформаційного реферату й анотації, дає таке визначення: «Реферат – це короткий точний виклад змісту документа, що включає основні фактичні дані і висновки без додаткової інтерпретації чи критичних зауважень автора реферату». Отже, реферат – це інформаційна модель первинного документа. ДСТУ 2398-93 пунктом 4. 2. 1 регламентує ключові слова не лише як однослівні поняття, а й стали словосполучення, взяті з назви документа чи тексту реферату, які характеризують його зміст і забезпечують пошук. ДСТУ 2394-94, пунктом 4. 2. 2. 3 регламентує бібліографічний запис у сукупності з рефератом тощо. Крім того, вирішувалися питання фактографічних компонентів реферативної інформації, оригінальності і новизни. Тут референт мусив би знати рівень розвитку того аграрного питання, проблеми, підгалузі, у котрій він складає реферати. Відбираючи для реферування матеріал, виконавець мав би керуватися тими критеріями, якими керується сам дослідник.

Для поліпшення ситуації з включенням в РЖ «АПК України» наукоємної інформації, щодо розвитку сільського господарства, а також скеровування референтів на релевантний відбір наукових першоджерел для реферування, розпорядженням Президента УААН було сформовано групу наукових консультантів з українських учених-аграріїв. Вона складалася з 11 академіків УААН, 6 членів-кореспондентів УААН і 6 професорів. Консультанти рецензували і рецензують кожний реферат закріпленої за ними рубрики (напрямку). Таким чином уникають наукових або інформаційних недоречностей у журналі, підсилюється елемент об'єктивізму при відборі матеріалу до реферування.

Результатом з'ясування всіх питань реферування була «Методика підготовки реферативного журналу «Агропромисловий комплекс» / М.С. Слободяник, Г.Г. Хурманець, З.П. Кирпаль, О.С.Мудрук, Л.О. Романчук; за ред. : М.С. Слободяника. – К., 1999. – 35 с.

При створенні «Методики...» допомогли нам впевнено почуватися (ми знали, що йдемо в ногу з міжнародними вимогами) ознайомлення з міжнародним стандартом на метадані [4]. У ньому були зосереджені всі міжнародні вимоги до поповнення новою інформацією МАБД AGRIS – FAO, яка нині включає інформацію 240 національних і 31 міжурядового центрів. Ми могли вже із самого початку заснування РЖ наблизити наші реферати до міжнародних за форматом і найвизначніші здобутки українських учених-аграріїв вивести до міжнародного інформаційного простору.

Наш галузевий аграрний ресурс використовувався, поширювався і реагував на всі зауваження й рекомендації споживачів. Уже через 1,5-2 роки надійшли пропозиції від студентів, аспірантів і деяких консультантів розширити тематику журналу рубрикою «Історія аграрної науки». Із № 2, 2001 р. така рубрика з'явилася. Її обсяг залежав від надходжень нової літератури до фондів книгозбірні. Нині вона налічує понад 362 розгорнені реферати, які висвітлюють важливі події і факти щодо розвитку української аграрної науки, що тривалий час замовчувалася, нівелювалася і була зовсім невідома широкому загалу громадськості. Зважаючи на вимоги ДСТУ 2994, реферати подають інформацію про зміст первинного документа без інтерпретації (тлумачення, роз'яснення) чи критики, що дає можливість провести достовірний аналіз важливих фактів, подій, інцидентів. Акцентується увага на історії земельних відносин і землеустрою. Історія і сучасність переплітаються нині у проблемі формування інфраструктури земельних ринкових відносин.

Інформативні реферати з історії аграрної науки через політичні, економічні, ідейні та інші нашарування підводять постаті й колективи, що свого часу вболівали за свою землю, вирішували народногосподарські та наукові аграрні питання, актуальні і для нинішнього села, аграрної науки й економіки.

Нині зі сторінок РЖ «АПК України» промовляє до нас історична спадщина славної плеяди вчених-аграріїв, які були закриті від нас, від науки, від людської пам'яті пластами історії. З тривалого забуття повертаються на Батьківщину вчений-агроном В.П. Будрін, учений-селекціонер М.О. Зеленський, провідник лісівничої української науки, вчений-лісівник Б.Г. Іваницький та інші. Їхні наукові праці допомагають, спонукають, радять. Багато проблем, над якими працювали науковці минулого, гостро стоять перед нами сьогодні. Ми мусимо ще раз вивчити уроки Столипінської реформи, форми споживчої і кредитної кооперації, історичні напрями розвитку малого бізнесу. Досвід наших предків допоможе визначити цінні орієнтири у розвитку сільського господарства сьогодні, знайти альтернативні шляхи виходу з кризи.

Створення журналу потребувало вагомої джерельної бази. Вихідним матеріалом для РЖ «АПК України» був потік української аграрної літератури, її тематика та видовий склад, що надходить до ЦНСГБ УААН. Кожний випуск журналу нараховував і нині нараховує 400-420 рефератів. Як зазначалося, за тематикою журнал охоплює всі основні галузі сільського і лісового господарств та переробки сільськогосподарської продукції. Аналіз джерельної бази РЖ тривалий час був дискусійним. За «Методикою підготовки РЖ.» реферуванню підлягали першоджерела, які:

- за тематикою відповідають переліку агропромислових галузей знань;

- за цільовим призначенням – це наукові, науково-практичні, науково-методичні та науково-популярні видання;
- періодичні і продовжувані видання (журнали, бюлетені, збірники наукових праць);
- книги і брошури (збірники матеріалів конференцій, нарад, симпозіумів, монографії, рекомендації, практикуми для вищої школи);
- офіційні та відомчі видання, матеріали державних організацій.

Залежно від жанру документи розподіляються на:

- постановчі;
- теоретичні (визначають новий вклад у науку, містять наукові узагальнення, формують наукові принципи і закономірності);
- методичні;
- про досвід роботи (рекомендації з накопичених дослідів);
- інші (інформація про факти, необхідні окремим користувачам).

«Положення про реферативний журнал «Агропромисловий комплекс України» – К., 2009. – 14 с. (для внутрішнього користування) у п. 2, 2.5 указує, що «не підлягають реферуванню малоцінні наукові публікації, стандарти, технічні умови, інструкції, каталоги, прейскуранти, енциклопедії, словники, довідники, бібліографічні матеріали, тезауруси, Постанови уряду, рекламні видання, підручники і посібники (за винятком підготовлених уперше). Крім того, враховуючи, що всі автореферати докторських і кандидатських дисертацій агропромислового напрямку знаходять своє відображення в УРЖ «Джерело», інформація про відкриття, винаходи, промислові зразки, товарні знаки і раціоналізаторські пропозиції – у відповідних виданнях Держпатенту, депоновані наукові роботи – УРЖ «Депоновані наукові роботи» Державної науково-технічної бібліотеки Міністерства України у справах науки і технологій та державної реєстрації НДДКР, стандарти – у межах видань державних систем стандартизації і сертифікації – ці першоджерела, з метою уникнення дублювання, референтами РЖ «АПК України» не реферується.

Звісно, сьогодні не доводиться говорити про повне охоплення реферуванням документів аграрного профілю, через те, що комплектування фондів ЦНСГБ УААН книгами, періодичними виданнями, спецвидами через економічну нестабільність зазнає великих труднощів. При відбиранні літератури для відбиття її в РЖ «АПК України», методичні документи радять надавати перевагу як найзначнішим – науковим монографіям, серійним виданням, працям конференцій і симпозіумів. Із серіальних видань найвагомішими вважаються видання наукових установ УААН і НАН України [5].

Як зазначалося, на етапі синтезу інформації застосовуються різні способи реферування. Згідно з методичними вказівками, наші реферати – це вторинні документи, які в авторському (оригінальному) тлумаченні передають ідею, концепцію, теорію, методи, інструментарій досліджень, сукупність подій, фактів, даних, здобутків, втрат, перспективи розвитку проблеми тощо. Тут як окрема проблема розглядалося мовно-лінгвістичне забезпечення РЖ. Україномовний варіант змушував і змушує розглядати у процесі формування рефератів українських наукових термінів, предметного рубрикатора (українського предметного тезауруса) з різних питань (підгалузей), знання сільського і лісового господарств та переробки сільськогосподарської продукції. Часто цю проблему вирішували за допомогою УДК, галузевих класифікаторів. Звісно, що вміння визначати логічне відношення типу «род – вид», «ціле – частина», установити зв'язок і цілісність предмета в інформаційному документі, синонімію в понятті на термінологічному словникові допомогло б створенню і використанню дескрипторної пошукової мови тезаурусного типу.

Тезауруса ми не створили і стикаємося з проблемою формулювання ключових слів (КС) [6]. Стандарт ДСТУ 2398-93, п. 4. 2. 1 регламентує, що КС є слово чи словосполучення в нормативній формі, взяте з назви чи тексту документа, яке характеризує його зміст і забезпечує пошук. Найефективнішим інструментом пошуку потрібної (релевантної) інформації в інформаційно-пошукових системах і, зокрема в реферативних журналах, є алфавітно-предметний покажчик, який будується на КС. Проблема відбору КС до рефератів і

досі існує. Вони формулюються на основі як заголовку публікації, так і тексту. КС з тексту висвітлюють інформацію, закладену в заголовку, по-новому її відображають і деталізують.

Нам необхідно повернутися до питання створення досконалої галузевої пошукової мови. Використання лінгвістичних засобів дасть змогу забезпечити повноту відображення всіх характеристик, притаманних кожному розділу (рубриці) інформаційного ресурсу [6].

Сумарна кількість рефератів та обліково-видавничих аркушів щоквартального реферативного журналу «Агропромисловий комплекс України» за роками (1999–2009 рр.)

№ з/п	УДК рубрик	Назва рубрики	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	1999-2009
1	63(09)	Історія аграрної науки	—	—	29	37	46	44	42	37	41	46	40	362
2	338.43 631.1	Економіка с.-г.-ва Організ. і упр. с.-г. вир-вом	105	202	146	138	123	124	86	103	110	106	102	1345
3	631.3	С.-г. машини, знаряд. і обладн.	107	158	144	104	91	77	99	120	101	66	75	1142
4	631.4	Ґрунтознавство	21	38	43	58	63	61	62	68	57	67	68	606
5	631.5	Агротехніка	13	50	55	57	63	62	63	62	70	73	64	632
6	631.6	С.-г. меліорація	41	36	47	59	39	44	47	56	61	64	57	551
7	631.8	Добрива	22	41	48	64	67	63	61	63	66	68	69	632
8	502/504 631.92/.95	Охорона природи. Стал. розв. С.-г. екологія	13	67	66	63	75	65	64	66	53	54	61	647
9	573.6	Прикладна біотехнологія	—	—	—	—	14	10	—	—	—	—	—	24
10	632	Хвороби рослин. Шкідники рослин. Захист рослин	63	83	64	61	66	68	65	64	66	71	69	740
11	633/635	Рослинництво. Заг. питання	7	2	1	6	6	9	10	8	19	21	20	109
12	633.1	Хлібні злаки. Зернові культури	27	71	60	66	66	63	63	65	62	71	65	679
13	633.2/.4	Кормові культури	29	56	103	83	47	65	61	65	49	56	53	667
14	633.5/.9	Технічні культури	21	105	77	74	70	64	61	66	72	84	82	776
15	634.1/.8	Садівництво. Плодівництво	18	72	95	88	61	62	70	63	60	58	61	708
16	635.1/.8	Овочівництво. Городництво	57	110	73	67	74	69	69	65	55	53	59	751
17	635.9	Декор. культури. Квітництво	—	—	18	24	24	27	27	27	29	26	27	229
18	636/639	Тваринництво. Заг. питання	28	21	14	20	16	14	26	15	19	14	16	203
19	636.1	Конярство	7	11	7	20	18	19	22	18	33	19	25	199

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
20	636.22/.29	ВРХ. Скотарство	70	87	82	66	67	58	63	60	66	58	60	737
21	636.32/.39	Вівчарство. Козівництво	6	29	51	35	31	34	43	39	35	33	45	381
22	636.4	Свинарство	36	58	64	59	64	62	61	70	68	66	67	675
23	636.52/.59	Птахівництво	13	41	75	62	53	66	63	56	58	64	52	603
24	636.92/.93	Дом. кролі. Хутрові звірі	2	5	2	15	14	20	20	20	22	23	28	171
25	637	Продукти твар-ва	4	8	9	14	—	—	—	—	—	—	—	35
26	638.1	Бджільництво	33	48	56	52	69	60	62	55	56	62	70	623
27	638.2	Шовківництво	—	—	2	19	2	20	12	19	16	12	8	110
28	639.2/.3	Рибне господарство	3	66	34	27	33	48	41	47	36	46	37	418
29	619	Ветеринарія	40	108	58	73	82	75	88	79	105	54	64	826
30	663/665 637	Харч. і переробна пром-ть Продукти тваринництва	32	69	92	52	41/8	59	77	68	64	72	81	715
31	630	Лісове господарство	35	75	89	67	53	55	87	84	75	80	80	780
		Всього_рефератів:	853	1717	1704	1630	1546	1567	1615	1628	1624	1587	1605	1707 6
		Обл.-вид. арк	33,93	71,96	75,86	77,2	79,72	79,72	79,72	80,47	81,22	111,1	111,1	882,0

Однак повернемося до нашого єдиного в країні галузевого інформаційного ресурсу – РЖ «АПК України». Наприкінці 2009 р. вийшли друком 42 випуски базового формату (наклад кожного 500 примірників) (табл.). Щоквартальник подає найважливіші, найсуттєвіші досягнення з 30 напрямів аграрної науки і сільськогосподарського виробництва згідно з таблицями УДК. Аналітична інформаційна база збагатилася на 17 076 фактографічних рефератів актуальних теоретико-прикладних публікацій. Структура наповненості предметних рубрик РЖ «АПК України» на 1 січня 2010 р.: історія аграрної науки – 362 реферати; економіка сільського господарства – 1 345; землеробство (грунтознавство, агротехніка, сільськогосподарська меліорація, добрива) – 2 421; сільськогосподарська екологія – 647; хвороби рослин, шкідники рослин, захист рослин – 740; рослинництво (загальні питання, хлібні злаки, кормові, технічні культури, садівництво, овочівництво, декоративні культури) – 3 919; тваринництво (загальні питання, конярство, ВРХ, вівчарство, козівництво, свинарство, птахівництво, домашні хутрові звірі) – 2 969; бджільництво/шовківництво – 623/110; рибне господарство – 418; ветеринарія – 826; харчова і переробна промисловість – 715 і лісове господарство – 780.

РЖ «АПК України» є повноцінним джерелом науково-інформаційного забезпечення галузі. Він першочергово надається керівним державним науковим та виробничо-управлінським інститутам, аграрним секторам Кабінету Міністрів України, Адміністрації Президента України, Комітету з питань аграрної політики земельних відносин Верховної Ради України, Міністерству аграрної політики України, Секретаріату Президії Національної аграрної академії України, регіональним центрам наукового забезпечення та мережі НААНУ. Він пройшов успішну презентацію не лише у науково-практичних вітчизняних колах, але й частково міжнародних.

На межі третього тисячоліття інформація стає найважливішим відтворювальним ресурсом знань, розвитку і прогресу. Обсяг інформаційних ресурсів зростає з розвитком Інтернет-технологій. На кожному етапі ринкової економіки: наукові проекти – дослідження – розроблення – впровадження – виробництво – збут – експлуатація збільшується потреба в інформації, зокрема й аграрного профілю [8].

Попри те, що наш РЖ «АПК України» за своїм форматом і спектром наповнення не має аналогів у країні, привабливі його сторони не можуть замінити те, що він не включає інформацію про світовий науковий досвід і сам не виходить за межі країни. Зараз здійснюється намагання з метою інтеграції у міжнародні інформаційні потоки бібліографічний опис кожного реферативного документа здійснювати українською, російською й англійською мовами.

Упродовж 10 років існування РЖ «АПК України» ми прагнемо зі своєю галуззю увійти до складу інформаційно-розвинених держав, вийти з інтелектуальним надбанням України за її межі на світовий простір. У всьому світі визнано, що саме РЖ та БД (наша реферативна база сьогодні налічує понад 17 000 рефератів), здійснюють не лише оперативне інформування різних споживачів АПК, не лише надають найсуттєвіший фактографічний матеріал, а й сприяють ретроспективному пошуку публікацій, зменшують розсіяння їх, пов'язане з диференціацією аграрної науки, інформують про інтеграцію наукових напрямів.

Україна, незважаючи на вкрай складні умови періоду реформування АПК, зберегла свій авторитет аграрної держави, яка має всесвітньо визнаний науковий потенціал. Світовий інформаційний ринок зацікавлений у тому, щоб українська інформація щодо розвитку АПК посіла належне місце у світовому інформаційному просторі.

Бібліотека, створюючи безцінну реферативну інформацію, не здійснює переклад її на англійську мову і при цьому втрачає можливість і переваги постійних контактів із зарубіжними колегами. Ми можемо навіть самі зробити переклад бібліографічних даних рефератів на англійську мову й за допомогою WEB-сторінки ДНСГБ виходити на міжнародний інформаційний простір. Існує також інший спосіб входження у міжнародний інформаційний простір за допомогою УкрІНТЕІ, який з 1995 р. здійснює координацію діяльності міжнародної інформаційної системи AGRIS / CARIS – FAO в Україні і має таке

структурне утворення як Національний ресурсний центр AGRIS – FAO (НРЦ AGRIS – FAO).

Функції FAO полягають у збиранні, аналізуванні, перекладі і розповсюдженні інформації про харчування, продовольство і сільське господарство, стосовно якого FAO збирає інформацію із землеробства, рослинництва, генетики і селекції рослин, ґрунтознавства, тваринництва, ветеринарії, лісового, водного і рибного господарств, охорони навколишнього середовища, кліматології тощо. Йдеться про бібліографічно-реферативну інформацію таких першоджерел (журнальні статті, статті з продовжуваних видань, монографії, звіти про наукові роботи, матеріали конференцій, конгресів, семінарів тощо), тобто такі самі, з якими працюємо й ми для складання рефератів у РЖ «АПК України». Отже, джерельна база й тематика близькі (подібні) [9].

Складова системи AGRIS/CARIS БД AGRIS містить понад 4 млн. бібліографічних записів (частково з рефератами) про світовий інформаційний потік аграрної інформації. БД CARIS, друга складова системи, має відомості про більше, ніж 35 тис. наукових проектів за вище названою тематикою, розпочатих у країнах-учасниках FAO. Інформація цих баз даних призначається для викладачів вишів, студентів, аспірантів, наукових співробітників, фахівців, фермерів та інших працівників аграрно-промислового комплексу. Суттєво, що на таких самих споживачів інформації розраховано і РЖ «АПК України». Важливо також, що конкретно пропонує потужна інформаційна система AGRIS/CARIS. AGRIS – міжнародна система інформації із сільськогосподарських наук і технологій, яка діє під егідою FAO ООН за принципом обміну інформацією з національними центрами країн-учасників. Число учасників системи постійно зростає, після приєднання до неї України, Білорусі і Молдови (2006 р.) значно пізніше приєдналися Росія, Вірменія, Грузія і Казахстан. Нині 240 національних центрів є її учасниками. Країні-учасниці пропонується безкоштовне програмне забезпечення WEB AGRIS і набір інструментаріїв для впровадження на місцях БД і опрацювання тієї наукової інформації, яка ними генерується.

Перевага названих БД полягає не лише в тому, що вони представляють світовий потік інформації, а і в тому, що система забезпечить доступ до аграрної інформації (Швейцарія, Фінляндія, Швеція, Норвегія, Данія, Нідерланди, Румунія, країни Латинської Америки), яка мало поширена в Україні. Крім того, спрощують доступ до інформації східними і рідкісними мовами, зокрема японською, китайською, корейською тощо, оскільки у базах даних вона подається англійською (або французькою чи іспанською) мовою [10].

Загальна кількість українських записів НРЦ AGRIS – FAO, виставлених на сайті FAO, – понад 3 тис. Після відзначення десятирічного ювілею РЖ «АПК України» тісна співпраця ДНСГБ з НРЦ AGRIS – FAO уможливила появу на БД AGRIS WEB-сайті FAO (www.fao.org/agris) інформації про ювілейний журнал і збірник «Сучасний стан та перспективи наукового реферування» (рис. 1, 2), опрацьовані національним ресурсним центром AGRIS – FAO УкрІНТЕІ, згідно з вимогами FAO. Нас це радує, однак необхідна інформація про світовий рівень розвитку аграрної науки і техніки.

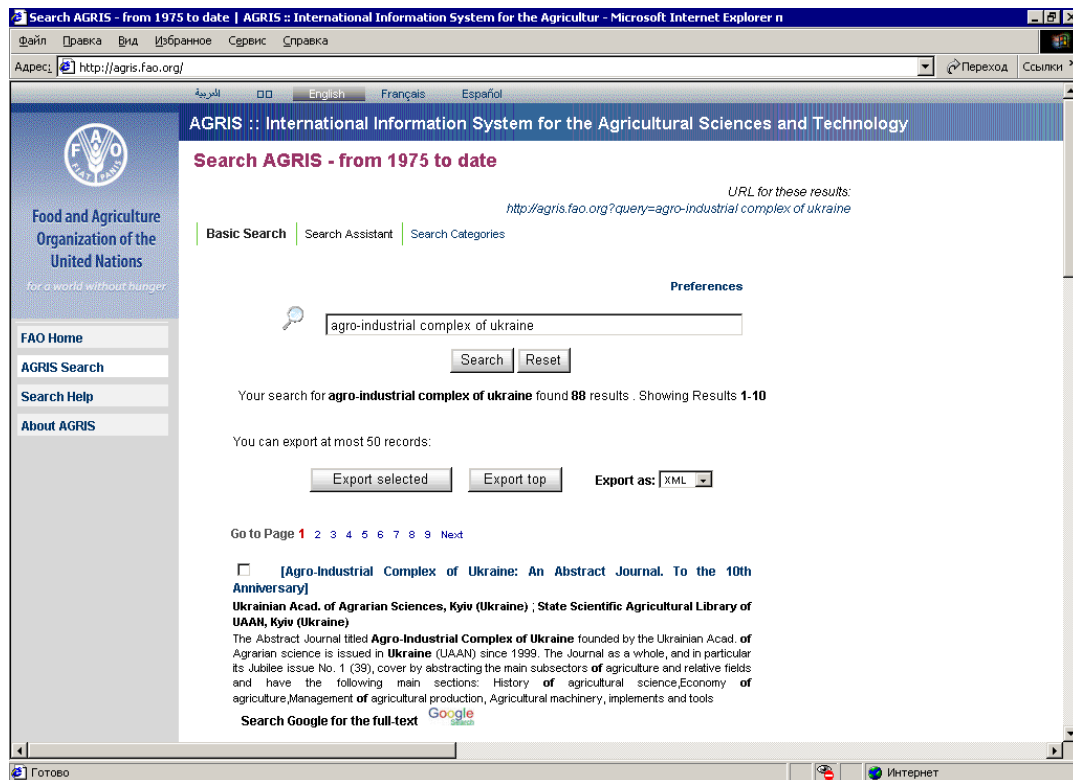

Рисунок 1. Інформація ДНСГБ НААНУ, опрацьована НРЦ AGRIS-FAO – УкрІНТЕІ згідно з вимогами FAO; БД AGRIS на Web-сайті (www.fao.org/agris).

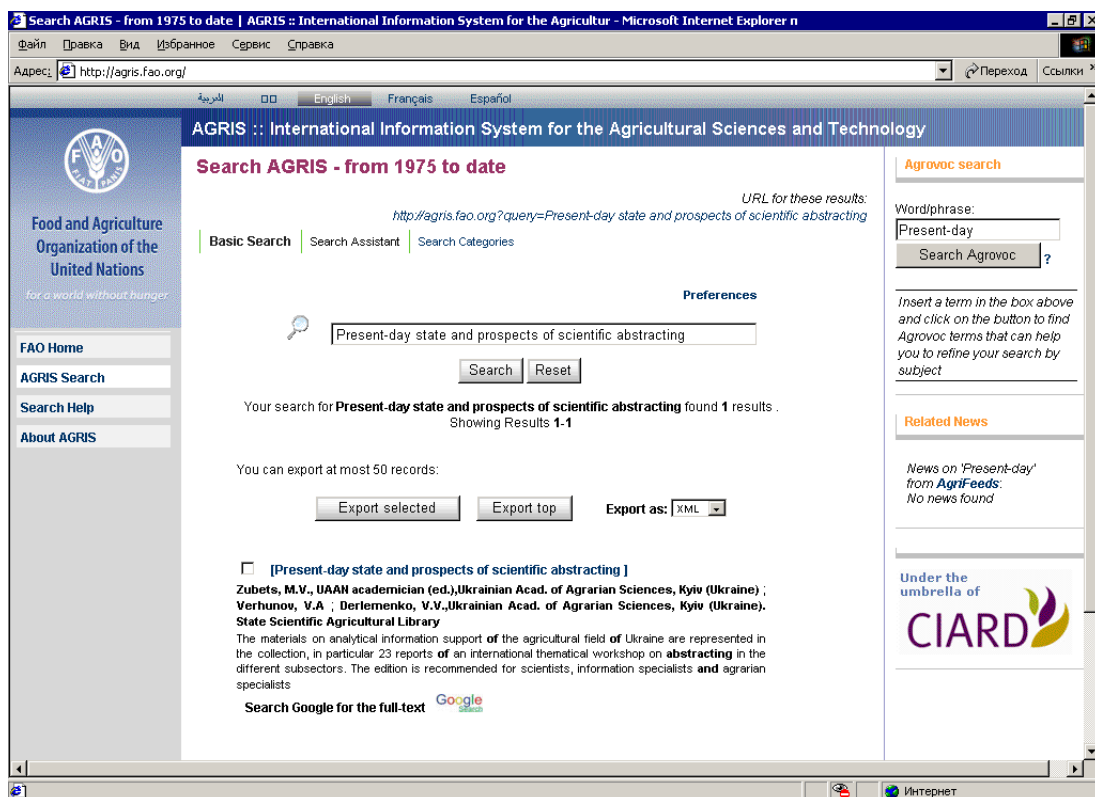

Рисунок 2. Бібліографічний опис збірника «Сучасний стан та перспективи наукового реферування» / ДНСГБ НААНУ у БД AGRIS на Web-сайті FAO.

Попри те, що на сайті FAO виставлено всього 3 150 рефератів аграрної інформації, чимало представників бібліотек і окремих науковців з різних країн зверталися за повними текстами матеріалів, які їх зацікавили.

FAO широко пропагує три головні ініціативи ВОЗ і ЮНЕСКО відкритого доступу до наукових журналів для країн, що розвиваються, а саме: AGORA, HINARI й OARE. AGORA (www.aginternetnetwork.org, E-mail agora@fao.org) забезпечує доступ до 1278 онлайн-журналів із 107 країн світу: біологія – 95 назв журналів, біотехнологія/прикладна мікробіологія – 28, сільське господарство – 8, тваринництво – 74, лісове господарство – 7, навколишнє середовище/екологія/природні ресурси – 76, рослинництво – 114, рибне господарство/аквакультура – 75, хімія, біохімія, біофізика – 21, економіка/соціологія – 86, ентомологія/боротьба зі шкідниками – 35, продовольство/харчування – 32, міжгалузеві науки/різне – 44.

Спершу ініціатива призначалася безкоштовно тільки групі країн з низьким рівнем доходів (Звіт про розвиток Світового Банку, 2000/2001 р., дохід 1 000 ам. дол. на душу населення в рік). Серед таких країн були Афганістан, Бангладеш, Монголія, а також Вірменія, Азербайджан, Киргизія, Таджикистан, Туркменістан, Узбекистан, Україна. Пізніше до них приєдналася друга група країн на умовах певної оплати, а саме: Албанія, Білорусь, Болгарія, Боснія, Герцеговина, Казахстан, Куба, Румунія та інші. Як же відгукнулася Україна на ініціативу AGORA? Спершу підключилися 4 виші: Національний Львівський університет ім. І.Франка, Національний аграрний університет, Полтавська державна сільськогосподарська академія і Таврійський державний університет. Згодом (через 3 роки) на кінець 2008 р. їхня кількість зросла до 41 ВНЗ і НДІ.

HINARI – Ініціатива Internet-доступу до наукових досліджень з охорони здоров'я (www.who.int/hinari, E-mail: hinari@who.int). HINARI представляє доступ до 3 750 журналів з проблем біомедицини, охорони здоров'я і соціології.

OARE – онлайн-доступ до наукових досліджень з навколишнього середовища (www.oaresciences.org, E-mail: oare@oaresciences.org). Ініціатива OARE затверджена ООН з охорони навколишнього середовища у партнерстві з йельським університетом і 30 видавництвами. OARE забезпечує доступ до більше ніж 1000 журналів [11].

Наведена інформація свідчить про те, що нині в Україні існують можливості значного поліпшення менеджменту аграрної інформації, спираючись на рекомендації ФАО, причому як у справі покращення інформаційного забезпечення джерелами зарубіжної інформації, і приведенні національної аграрної інформації у відповідність до вимог ФАО, тобто її гармонізації і подальшого просування в світовий інформаційний простір.

Використана література

1. Карташов Р. Про створення реферативних журналів України / Р. Карташов // Вісник книжкової палати. – 1996. – №1/2. – С. 27-30.
2. Зубець М.В. Агропромисловий комплекс України / М.В. Зубець. – 1999. – № 1. – С. 2.
3. Прайс Д. Малая наука, большая наука / Д. Прайс // Наука о науке. – М., 1966. – 296 с.
4. The AGRIS Application Profile for the International Information System on Agricultural Sciences and Technology guidelines on Best Practices Information Object Description / FAO. – Rome, 205 – 2007. – 81 p.
5. Сорока М. Система реферування українських наукових видань: основні концептуальні положення / М. Сорока // Бібліотечний вісник. – 1999. – № 2. – С. 5-8.
6. Гендина Н.И. Лингвистические средства проектирования контента веб-сайтов / А.И. Гендина // Научно-технические библиотеки. – 2008. – № 3. – С. 5-14.
7. Ненич Л. Про принципи відбору ключових слів у рефератах / Л. Ненич // Вісник книжкової палати. – 2000. – № 9. – С. 22-23.
8. Попадинець В.І. Створення та використання інформаційних ресурсів з наукоємної продукції цивільного призначення / В.І. Попадинець // Науково-технічна інформація. – 2000. – №3. – С. 47-52.
9. Ukraine as a Potent Source of Agrarian Information [Україна – потужне джерело аграрної інформації] TatianaV. Deribon // Internet-публікація від 7 липня 2005 р. / Web-сайт IAGD – <http://iaald.org/cu/index.php?page=21D=deribonphp>.

10. Дерібон Т. Можливості інформаційного забезпечення аграрної аграрної науки і менеджменту національної аграрної інформації в Україні у зв'язку з її членством у Продовольчій і сільськогосподарській організації (ФАО) ООН. / Т. Дерібон // Актуальні питання та інноваційний розвиток ступеневої освіти та дорадництві у сільськогосподарському виробництві : зб. тез. доп. – К., 2008. – С. 89-92.

11. Дерібон Т. AGORA, HINARI й OARE – міжнародні ініціативи відкритого доступу до аграрних інформаційних ресурсів Заходу для країн, що розвиваються / Т. Дерібон // Електронні інформаційні ресурси: проблеми формування, оброблення, поширення, захисту і використання: VIII Міжнародна наук.-техн. конференція. – К., 2007. – С. 30-36.